

Wymagania edukacyjne z geografii dla KNOSSP - kl. 1-3

Rozdział	Lp.	Temat	Ocena				
			dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. O B R A Z Z I E M I	1.	O czym będziesz się uczyć na lekcjach geografii?	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła informacji geograficznej wyróżnia dyscypliny geografii wyjaśnia znaczenie terminu „geografia” 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym zajmuje się geografia fizyczna, społeczno-ekonomiczna i regionalna podaje wymiary Ziemi oraz główne cechy jej kształtu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między elipsoidą a geoidą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> zna imiona bądź nazwiska uczonych i ich dokonania w zakresie poznania kształtu i wymiarów Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia historię poznawania kształtu i wymiarów Ziemi
	2.	Współrzędne geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie lub na globusie równik, południk 0° oraz półkulę południową, północną, wschodnią i zachodnią 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie i globusie wymienia cechy południków i równoleżników wskazuje na globusie oraz mapie świata zwrotniki i koła podbiegunowe wyjaśnia terminy: „długość geograficzna”, „szerokość geograficzna” 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na globusie oraz na mapie odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza odległość (rozciągłość południkową) między dwoma punktami na mapie, korzystając z zależności 1° – 111,2 km stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „długość geograficzna”, „szerokość geograficzna” 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wartość azymutu geograficznego podaje zasady działania oraz możliwości wykorzystania odbiornika GPS
	3.	Obraz Ziemi na mapie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia terminy: „skala”, „siatka kartograficzna” wymienia rodzaje skal oraz podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnice między planem a mapą dokonuje podziału map ze względu na ich skalę oraz treść podaje różnice między siatką kartograficzną a geograficzną posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie skali mapy w przedstawianiu różnych informacji geograficznych na mapie przekształca postacie skali posługuje się w terenie planem miasta 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza skalę mapy, znając odległość rzeczywistą między obiektami przedstawionymi na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega generalizacja mapy oraz uzasadnia jej przydatność
	4.	Przedstawianie zjawisk na mapach	<ul style="list-style-type: none"> wymienia metody przedstawiania zjawisk na mapach wyjaśnia terminy: „wysokość względna”, „wysokość bezwzględna”, „poziomica” 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych, w tym odczytuje wysokość bezwzględną 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza wysokość względną wybranych punktów oraz charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy hipsometrycznej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane metody przedstawiania zjawisk na mapach stosuje ze zrozumieniem terminy: „wysokość względna”, „wysokość bezwzględna” 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapach
	5.	Praca z mapą	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i interpretuje treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych identyfikuje położenie i charakteryzuje odpowiadające sobie obiekty geograficzne na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych oraz mapach topograficznych lokalizuje na mapach (również konturowych) kontynenty 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się w terenie planem oraz mapą topograficzną, turystyczną i samochodową (m.in. orientuje mapę oraz identyfikuje obiekty geograficzne na mapie i w terenie) lokalizuje na mapach (również konturowych) najważniejsze obiekty geograficzne na świecie i w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje i opisuje trasy podróży na podstawie map turystycznych, topograficznych i samochodowych 	<ul style="list-style-type: none"> przeprowadza prostą interpolację, np. wykreśla poziomicę

II. Z I E M I A W E W S Z E C H Ś W I E C I E	6.	Tajemnice kosmosu	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy planet Układu Słonecznego, zaczynając od nazwy planety znajdującej się najbliżej Słońca 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i nazywa ciała niebieskie przedstawione na ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane ciała niebieskie: planety, planetoidy, gwiazdy, satelity, meteory i meteoryty 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę lotów kosmicznych w poznaniu wszechświata
	7.	Ziemia obiega Słońce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia terminy: „ruch obiegowy Ziemi”, „równonoc wiosenna”, „równonoc jesienna”, „przesilenie zimowe”, „przesilenie letnie” wymienia daty dni rozpoczynających pory roku 	<ul style="list-style-type: none"> podaje najważniejsze geograficzne następstwa ruchu obiegowego Ziemi korzystając z danych liczbowych, porównuje planety Układu Słonecznego podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> podaje daty przesileni i równonocy na podstawie ilustracji przedstawiających oświetlenie Ziemi w ciągu roku podaje różnicę między teorią geocentryczną i heliocentryczną przedstawia (wykorzystując również własne obserwacje) zmiany w oświetleniu Ziemi oraz w długości trwania dnia i nocy w różnych szerokościach geograficznych i porach roku 	<ul style="list-style-type: none"> posługując się rysunkiem, wyjaśnia zjawiska zaćmienia Słońca i zaćmienia Księżycyca charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi wyjaśnia przyczyny występowania dnia i nocy polarnej 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza wysokość Słońca nad widnokreślami
	8.	„Karusela” Ziemia	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia terminy: „ruch obrotowy Ziemi”, „południe”, „północ”, „doba”, „górowanie Słońca”, „południk miejscowy”, „gnomon” 	<ul style="list-style-type: none"> podaje najważniejsze geograficzne następstwa ruchu obrotowego Ziemi podaje kierunek i czas obrotu Ziemi dookoła własnej osi podaje cechy ruchu obrotowego Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje dzienną wędrówkę Słońca po sklepieniu niebieskim, posługując się ilustracją lub planszą 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje dwa rodzaje prędkości Ziemi omawia zastosowanie gnomonu posługuje się ze zrozumieniem pojęciem „ruch obrotowy” 	<ul style="list-style-type: none"> omawia ruch obrotowy Ziemi, posługując się tellurium lub globusem
9.	Czas	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia terminy: „czas słoneczny”, „czas strefowy”, „czas urzędowy” 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego zostały wprowadzone strefy czasowe i międzynarodowa linia zmiany daty wymienia rodzaje kalendarzy i podaje ich cechy 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się mapą stref czasowych do określania różnicy czasu strefowego i słonecznego na Ziemi oblicza kąt, o jaki obraca się Ziemia w określonym czasie 	<ul style="list-style-type: none"> oblicza czas słoneczny i strefowy danego miejsca na podstawie jego położenia matematyczno-geograficznego charakteryzuje czas słoneczny, strefowy, uniwersalny i urzędowy stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „czas słoneczny”, „czas strefowy”, „czas uniwersalny” i „czas urzędowy” 	<ul style="list-style-type: none"> ustala, jaki dzień tygodnia nastąpi po przekroczeniu międzynarodowej linii zmiany daty 	
III. A T M O S F E R A	10.	Skład i budowa atmosfery	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia terminy: „atmosfera”, „troposfera” podaje skład chemiczny powietrza atmosferycznego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy warstw atmosfery, zaczynając od nazwy tej warstwy, która znajduje się najbliżej powierzchni Ziemi omawia na podstawie schematu zmiany temperatury powietrza w poszczególnych warstwach atmosfery 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne warstwy atmosfery oblicza zmiany temperatury powietrza wraz ze wzrostem lub spadkiem wysokości 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zjawisko inwersji temperatury powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ człowieka na zmiany zachodzące w składzie powietrza atmosferycznego

	<p>11. Temperatur a powietrza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia termin „izoterma” • podaje czynniki wpływające na temperaturę powietrza na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje temperaturę powietrza w wybranych miejscach na podstawie map klimatycznych lub wykresu przebiegu temperatury powietrza 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza średnią roczną amplitudę temperatury powietrza oraz średnią roczną temperaturę powietrza • sporządza wykres przedstawiający przebieg temperatury powietrza • omawia zależność temperatury powietrza od kąta padania promieni słonecznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki klimatotwórcze oraz wyjaśnia na przykładach ich wpływ na zróżnicowanie temperatury powietrza na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje skale (Celsjusza, Fahrenheita i Kelvina), wykorzystywane do określania wartości temperatury powietrza
	<p>12. Jak powstaje wiatr?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „ciśnienie atmosferyczne”, „niż baryczny”, „wyż baryczny”, „izobara” • wymienia przykłady wiatrów stałych i okresowo zmiennych oraz lokalnych, występujących na kuli ziemskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczynę powstawania wiatru 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza schemat wyżu i niżu barycznego • wskazuje na mapie świata obszary występowania różnych rodzajów wiatrów 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje wiatrów na podstawie ilustracji • stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „niż baryczny”, „wyż baryczny” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób powstają cyklony tropikalne, charakteryzuje je i podaje ich przykłady
	<p>13. Pada deszcz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje opadów i osadów atmosferycznych • wyjaśnia terminy: „wilgotność powietrza”, „wilgotność względna”, „resublimacja” 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje występowanie opadów na kuli ziemskiej na podstawie mapy stref klimatycznych • podaje przykłady obszarów charakteryzujących się nadmiarem lub niedoborem opadów atmosferycznych • wymienia rodzaje opadów i osadów atmosferycznych ze względu na sposób powstania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia opadów atmosferycznych na Ziemi • rozpoznaje przedstawione na ilustracji opady i osady atmosferyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia na podstawie schematu procesy powstawania chmur, opadów i osadów atmosferycznych na kuli ziemskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rodzaje chmur, a także opadów i osadów atmosferycznych

	14.	Pogoda i klimat	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: „pogoda”, „klimat” • wymienia czynniki klimatotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne Ziemi na podstawie analizy map temperatury powietrza i opadów atmosferycznych oraz map stref klimatycznych na Ziemi • wymienia strefy klimatyczne na kuli ziemskiej i wskazuje ich zasięg na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje na przykładach związek między wysokością Słońca a temperaturą powietrza • podaje różnice między klimatem a pogodą • charakteryzuje wpływ czynników klimatotwórczych na klimat • charakteryzuje na podstawie wykresów lub danych liczbowych przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku w wybranych stacjach meteorologicznych, położonych w różnych strefach klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje ze zrozumieniem terminy: „pogoda”, „klimat” • charakteryzuje klimat górski • podaje na podstawie map tematycznych zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje strefy klimatyczne pod względem warunków sprzyjających działalności człowieka
IV. W O D Y Z I E M I	15.	Obieg wody w przyrodzie. Oceany i morza	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy oceanów i wskazuje te oceany na mapie świata • podaje przykłady ruchów wody morskiej • wyjaśnia terminy: „kondensacja”, „parowanie”, „morze”, „zatoka”, „cieśnina” 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie schematu zasoby wodne Ziemi • wskazuje na mapie świata wybrane prądy morskie oraz wymienia ich nazwy • wymienia stany skupienia wody w przyrodzie i podaje przykłady ich występowania 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia obieg wody w przyrodzie na podstawie schematu • dostrzega i wyjaśnia związki między warunkami klimatycznymi a zasoleniem wody morskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny i skutki ruchów wody morskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zjawisko El Nino
	16.	Rzeki świata	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: „rzeka główna”, „dopływ”, „zlewisko”, „dorzecze”, „dział wodny” • wskazuje na mapie świata najdłuższe rzeki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia termin „przepływ” • zaznacza na ilustracji dorzecze, dział wodny i zlewisko • wymienia elementy dorzecza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje i podaje przykłady zasilania rzek • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania rzek • analizuje wykresy długości rzek i ich przepływu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia związki między warunkami klimatycznymi, a rodzajem zasilania rzek • stosuje ze zrozumieniem pojęcia: „rzeka główna”, „dopływ”, „zlewisko”, „dorzecze”, „dział wodny” 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje powódzie i podaje ich przykłady
	17.	Jeziora i bagna	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: „jezioro”, „bagnó”, „wieloletnia zmarzlina 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia różne typy genetyczne jezior 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i wskazuje na mapie różne typy genetyczne jezior oraz obszary bagienne • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania stawów i sztucznych zbiorników wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia warunki powstawania bagien 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje różne typy genetyczne jezior i podaje ich przykłady
	18.	Wody podziemne	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: „wody podziemne”, „źródło”, „wody artezyjskie”, „gejzer” 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje wód podziemnych • analizuje budowę niecki artezyjskiej na podstawie ilustracji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania wód podziemnych • wskazuje na mapie świata obszary występowania wód artezyjskich i gejzerów 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia procesy prowadzące do aktywności gejzeru • charakteryzuje wybrane rodzaje wód podziemnych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje niebezpieczeństwa związane z zanieczyszczeniem wód podziemnych

V. W N E T R Z E Z I E M I	19.	Budowa wnętrza Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warstwy wnętrza Ziemi w kolejności od warstwy znajdującej się najgłębiej 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia metody badania wnętrza Ziemi podaje różnicę między litosferą a skorupą ziemską 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie schematu budowę wnętrza Ziemi wyjaśnia termin „prądy konwekcyjne 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje metody badania wnętrza Ziemi i podaje ich zastosowanie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje warstwy wnętrza Ziemi omawia zróżnicowanie temperatury wnętrza Ziemi
	20.	Wśród minerałów i skał	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy wybranych skał i minerałów wyjaśnia terminy: „skała”, „minerał” 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między minerałem a skałą 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady gospodarczego wykorzystania skał podaje przykłady minerałów skałotwórczych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje skały i określa ich rodzaj 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane skały i warunki ich powstawania
	21.	Dzieje Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> określa wiek Ziemi wymienia nazwy er, zaczynając od najstarszej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Ziemi podaje przykłady skałotwórczości przewodnich 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę skałotwórczości przewodnich w odtwarzaniu dziejów Ziemi przedstawia hipotezy wyginięcia dinozaurów 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega zmiany w świecie organicznym w dziejach Ziemi wymienia nazwy okresów geologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia najważniejsze wydarzenia w poszczególnych erach dziejów Ziemi
	22.	Wulkanizm i trzęsienia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> wymienia procesy wewnętrzne kształtujące rzeźbę powierzchni Ziemi wyjaśnia terminy: „wulkan”, „lawa”, „magma”, „hipocentrum”, „epicentrum”, „Ognisty Pierścień Pacyfiku” wymienia produkty erupcji wulkanicznej 	<ul style="list-style-type: none"> podaje główne cechy płytowej budowy litosfery wskazuje na mapie świata obszary aktywne sejsmicznie wymienia przykłady wulkanów i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia skutki wulkanizmu i trzęsień ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związki pomiędzy płytową budową litosfery a występowaniem zjawisk wulkanicznych i trzęsień ziemi wymienia na podstawie schematu elementy budowy wulkanu 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje ze zrozumieniem terminy: „hipocentrum”, „epicentrum”, „orogeneza”
VI. R E Ż B I A R	23.	Jak powstały góry?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy orogenezy i rodzaje gór wyjaśnia terminy: „ruchy górotwórcze”, „góry fałdowe”, „góry zrębowe” wymienia nazwy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie świata przykłady gór fałdowych, wulkanicznych i zrębowych 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice między górami fałdowymi a zrębowymi określa na podstawie danych statystycznych ukształtowanie powierzchni kontynentów 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje na podstawie schematów mechanizm powstawania gór fałdowych i zrębowych
	24.	Niszczenie skał	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia terminy: „wietrzenie”, „erozja” wymienia rodzaje wietrzeń 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia procesy zewnętrzne kształtujące rzeźbę powierzchni Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rodzaje wietrzeń i formy terenu powstałe w jego wyniku 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracjach formy terenu powstałe w wyniku wietrzeń posługuje się ze zrozumieniem pojęciami: „wietrzenie”, „erozja” 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane rodzaje ruchów masowych

Z E P O W I E R Z C H N I Z I E M I	25.	Procesy krasowe	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: „krasowienie”, „erozja” • podaje rodzaje skał, które ulegają krasowieniu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady form krasowych występujących na powierzchni i w głębi Ziemi • wskazuje na mapie regiony, w których występują zjawiska krasowe 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na podstawie ilustracji budowę jaskini oraz występujące w niej formy krasowe 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia procesy krasowe i wyjaśnia, w jaki sposób powstają formy krasowe • posługuje się ze zrozumieniem terminami: „krasowienie”, „erozja” • rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działania procesów krasowych 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje reakcję chemiczną rozpuszczania skały wapiennej
	26.	Praca rzeki	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje ujść rzecznych • wyjaśnia terminy: „erozja wgłębna”, „erozja boczna”, „akumulacja” 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie świata przykłady rzek posiadających ujście deltowe lub lejkowate • podaje przykłady form erozji i akumulacji rzecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia proces powstawania meandrów • omawia warunki sprzyjające powstawaniu delt oraz ujść lejkowatych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rzeźbotwórczą rolę rzeki w jej górnym, środkowym i dolnym odcinku • rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby terenu powstałe w wyniku działalności rzeki 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje ze zrozumieniem pojęcia „spadek rzeki” oraz oblicza średni spadek rzeki
	27.	Lodowce i lądolody	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie: „granica wiecznego śniegu” • wskazuje na mapie świata obszary występowania lądolodów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między lodowcem górskim a lądolodem • dostrzega związek między warunkami klimatycznymi a występowaniem lodowców górskich i lądolodów na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje i podpisuje na schemacie formy polodowcowe • wymienia przykłady form powstałych w wyniku działalności lodowców górskich i lądolodów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rzeźbotwórczą rolę lodowców górskich i lądolodów • stosuje ze zrozumieniem pojęcie: „granica wiecznego śniegu” • rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działalności lodowców górskich i lądolodów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ zmian klimatycznych na zmiany powierzchni pokrywy lodowej
	28.	Działalność wiatru	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: „korazja”, „niecka deflacyjna”, „wydma paraboliczna”, „barchan”, „grzyb skalny” 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie wybrane pustynie • wymienia rodzaje pustyń ze wzg. na budowę i położenie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady form powstałych na skutek erozyjnej i akumulacyjnej działalności wiatru • wskazuje różnice między barchanem i wydumą paraboliczną 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rzeźbotwórczą rolę wiatru • określa genezę wybranych pustyń • rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby powstałe w wyniku działalności wiatru 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ szaty roślinnej na rzeźbotwórczą działalność wiatru • wskazuje na mapie świata obszary zagrożone pustynnieniem
	29.	Praca morza	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia termin „abrazja” • podaje przykłady form powstałych w wyniku rzeźbotwórczej działalności morza 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze typy wybrzeży morskich • wskazuje na mapie świata typy wybrzeży 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie ilustracji proces powstawania klifu i mierzei 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia genezę poszczególnych typów wybrzeży morskich • rozpoznaje i opisuje w terenie formy rzeźby terenu powstałe w wyniku działalności morza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: „rewa”, „wał burzowy”, „ripplemarki

VII.	30.	Gleba. Sfera życia	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: „gleba”, „żyzność gleby” • wymienia czynniki glebotwórcze 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze rodzaje gleb strefowych i astrefowych na Ziemi • wskazuje i nazywa poziomy glebowe na profilu glebowym 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa główne strefy roślinne na kuli ziemskiej i wskazuje je na mapie świata 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje poziomy glebowe • charakteryzuje poszczególne strefy roślinne występujące na Ziemi • wykazuje wpływ klimatu na zróżnicowanie roślinności i gleb na Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania glebami
			T A J E M N I C A	N A T U R Y			

KLASA II

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY	DOBRY	BARDZO DOBRY
SPOŁECZEŃSTWO – CZŁOWIEK NA ZIEMI			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie terminy: geografia ekonomiczna, gęstość zaludnienia, przyrost naturalny, naród, migracja, miasto, wieś; - zna w przybliżeniu rząd liczby ludności świata; - zna po trzy najludniejsze państwa świata i największe miasta świata; - wymienia najważniejsze czynniki przyrodnicze, wpływające na rozmieszczenie ludności; - wymienia przykłady rodzin językowych i religii na Ziemi; - wskazuje na mapie najludniejsze państwa i największe miasta świata; - wyjaśnia wpływ przyrostu naturalnego na liczbę ludności; - podaje przykład społeczeństwa młodego i starego; - podaje przyczyny migracji ludności; - wskazuje kierunki migracji wewnętrznej; - wymienia rodzaje migracji; - wymienia funkcje miast; - podaje różnice między miastem a wsią. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i rozumie pojęcia: przyrost rzeczywisty, piramida wieku, urbanizacja, slumsy, aglomeracja, konurbacja; - wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności; - podaje przykłady państw o dużym i małym przyroście naturalnym; - wyjaśnia i analizuje przyczyny wzrostu liczby ludności na świecie; - oblicz współczynnik przyrostu naturalnego i przyrost naturalny; - omawia i uzasadnia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin; - wymienia najliczniejsze religie świata; - czyta i analizuje mapę „Języki świata”; - potrafi przyporządkować języki sąsiadów Polski do grup językowych; - wskazuje na mapie kierunki migracji zewnętrznych; - rozumie i uzasadnia wpływ migracji zewnętrznej na przyrost rzeczywisty ludności; - omawia rolę gastarbeiterów w gospodarce Niemiec; - wskazuje różnice między aglomeracją a konurbacją; - charakteryzuje najważniejsze funkcje miast. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje na planszy model rozwoju demograficznego; - charakteryzuje poszczególne fazy rozwoju demograficznego; - omawia strukturę wiekową ludności na podstawie piramidy wieku; - charakteryzuje czynniki decydujące o rozmieszczeniu ludności; - wskazuje na mapie obszary o największej gęstości zaludnienia i regiony niezamieszkałe; - omawia rozmieszczenie skupisk wyznawców najważniejszych religii; - rozumie przyczyny konfliktów etnicznych i religijnych na przykładzie krajów byłej Jugosławii; - wskazuje różnice między migracją zewnętrzną a wewnętrzną; - omawia przyczyny migracji wewnętrznej i ich wpływ na zmiany społeczne; - wskazuje przyczyny migracji zewnętrznej; - oblicz przyrost rzeczywisty, saldo migracji; - omawia przyczyny powstawania dzielnic biedy w miastach; - wyjaśnia, dlaczego wokół europejskich miast nie tworzą się dzielnice biedy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie – przyczyny i konsekwencje; - omawia wpływ procesów demograficznych na gospodarkę i środowisko przyrodnicze; - uzasadnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności; - podaje czynniki wpływające na gęstość zaludnienia swojego regionu; - wyjaśnia, na czym polega mozaika społeczna współczesnego świata; - uzasadnia potrzebę tolerancji w życiu społeczeństw i narodów; - analizuje zmiany w strukturze demograficznej i narodowościowej świata powodowane przez migrację; - analizuje i interpretuje dane statystyczne i wykresy dotyczące migracji i na ich podstawie wyciąga wnioski; - omawia wpływ urbanizacji na zmiany w środowisku przyrodniczym; - wskazuje pozytywne i negatywne skutki urbanizacji.

ROLNICTWO			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie pojęcie głód i niedożywienie; - wskazuje sposoby uzyskiwania żywności; - podaje sposoby walki z głodem na przykładzie Kambodży; - wymienia czynniki przyrodnicze rozwoju rolnictwa; - wymienia formy użytkowania ziemi; - wskazuje na mapie politycznej Europy Alpy i Szwajcarię; - wymienia sektory gospodarki rozwijające się w górach ; - wymienia grupy roślin uprawnych wraz z przykładami; - podaje przyczyny uprawy ryżu w Indiach; - wymienia najważniejsze zwierzęta hodowlane; - wskazuje na mapie główne obszary hodowli bydła, trzody chlewnej na świecie; - podaje przyczyny hodowli zwierząt w Mongolii; - wymienia czynniki pozaprzyrodnicze wpływające na wielkość produkcji rolnej; - rozumie terminy: rolnictwo uprzemysłowione, rolnictwo ekologiczne, rolnictwo intensywne i ekstensywne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie obszary występowania głodu i niedożywienia na świecie; - analizuje tabelę przedstawiającą strukturę użytkowania ziemi w świecie i Chinach; - wymienia przyczyny zmian w strukturze użytkowania ziemi w Chinach i Holandii; - podaje przyczyny barier przyrodniczych rozwoju rolnictwa w górach; - wyjaśnia, dlaczego w górach rozwija się pasterstwo; - wskazuje na mapie główne obszary upraw najważniejszych roślin uprawnych; - omawia znaczenie hodowli wybranych zwierząt gospodarskich; - wyjaśnia znaczenie terminów: plon, polityka rolna państwa, nadprodukcja żywności; - wskazuje państwa, w których rozwija się rolnictwo intensywne i ekstensywne; - wymienia pozytywne i negatywne skutki rolnictwa ekologicznego i uprzemysłowionego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem; - omawia przyczyny głodu na świecie; - charakteryzuje przyczyny zmian w strukturze użytkowania ziemi; - porównuje strukturę użytkowania ziemi w Chinach i Holandii i wyciąga wnioski; - omawia formy gospodarowania w górach; - rozumie wpływ gospodarki rolnej na zmiany w środowisku naturalnym gór; - analizuje zależności między warunkami klimatycznymi a produkcją roślinną; - uzasadnia potrzebę produkcji roślinnej na przykładzie Indii; - omawia znaczenie produkcji zwierzęcej dla produkcji żywności i rozwoju przemysłu; - wyjaśnia przyczyny małego gospodarczego wykorzystania bydła w Indiach i trzody chlewnej w krajach arabskich; - wyjaśnia przyczyny małego zatrudnienia w rolnictwie państw rozwiniętych gospodarczo; - wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego; - uzasadnia potrzebę rozwoju rolnictwa ekologicznego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia potrzebę walki z głodem; - wskazuje różne sposoby walki z głodem; - wskazuje różnice między użytkowaniem ziemi w krajach rozwiniętych gospodarczo i krajach rozwijających się; - wyjaśnia, dlaczego rolnicy w górach stosują dużą różnorodność upraw; - uzasadnia, dlaczego góry to obszar rozwoju gospodarstw ekologicznych i agroturystyki; - charakteryzuje bariery rozwoju hodowli zwierząt na Ziemi; - wskazuje zależności między poziomem rozwoju rolnictwa a liczbą zatrudnionych w rolnictwie; - wyjaśnia przyczyny nadprodukcji żywności w krajach UE; - omawia politykę rolną UE; - wskazuje różnice między rolnictwem intensywnym a ekstensywnym i rolnictwem uprzemysłowionym a ekologicznym.
PRZEMYSŁ I USŁUGI			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady surowców energetycznych, metalicznych, chemicznych i budowlanych; - rozumie znaczenie surowców energetycznych w rozwoju przemysłu i transportu; - wskazuje na mapie RPA i wymienia surowce mineralnego tego kraju; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia terminy: surowce mineralne, substytut; przemysł wysokiej technologii, transport, łączność, turystyka; - omawia znaczenie surowców mineralnych w rozwoju gospodarczym kraju; - omawia surowce mineralne RPA; - wyjaśnia, dlaczego ropę naftową zaliczamy do 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje znaczenie poszczególnych surowców mineralnych; - omawia rozwój gospodarczy RPA; - omawia cele OPEC; - wskazuje największych eksporterów i importerów ropy naftowej; - omawia czynniki lokalizacji przemysłu; - charakteryzuje okręgi przemysłowe Rosji z 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zależności między zasobami surowcowymi i ich przetwórstwem a poziomem rozwoju gospodarczego na przykładzie wybranych państw; - uzasadnia potrzebę zastępowania ropy naftowej innymi źródłami energii; - rozumie i wskazuje zmiany znaczenia

<ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie ropy naftowej w rozwoju gospodarczym kraju; - wskazuje na mapie największych producentów ropy naftowej na świecie; - wymienia trzy okręgi przemysłowe Rosji; - wskazuje na mapie państwa „azjatyckie tygrysy”; - zna odnawialne i nieodnawialne źródła energii; - rozumie znaczenie energii elektrycznej w życiu człowieka i gospodarce państw; - wskazuje na mapie państwa, które w znacznym stopniu wykorzystują surowce odnawialne w energetyce; - wymienia produkty wysokiej technologii; - wskazuje na mapie USA i Dolinę Krzemową; - wymienia rodzaje transportu; - omawia wpływ transportu na gospodarkę kraju; - wymienia czynniki rozwoju turystyki; - wskazuje na mapie państwa najbardziej atrakcyjne turystycznie. 	<ul style="list-style-type: none"> surowców nieodnawialnych; - omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju gospodarczym Arabii Saudyjskiej; - wymienia czynniki lokalizacji przemysłu; - rozumie znaczenie substytutów i surowców odnawialnych w produkcji przemysłowej; - analizuje zalety i wady energetyki ciepłej i atomowej; - omawia zmiany produkcji energii w Szwecji; - wymienia pozytywne i negatywne skutki budowy zapór wodnych; - wskazuje na mapie państwa, w których rozwija się przemysł wysokiej technologii; - omawia wady i zalety poszczególnych rodzajów transportu; - wymienia przyczyny rozwoju turystyki; - omawia wpływ rozwoju turystyki na zmiany społeczno-gospodarcze w państwie na przykładzie Portugalii; - rozumie wpływ turystyki na zmiany w środowisku przyrodniczym. 	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnieniem czynników lokalizacji; - wskazuje znaczenie myśli technologicznej dla rozwoju gospodarki; - omawia rozwój gospodarczy Tajwanu; - uzasadnia potrzebę zmiany struktury produkcji energii elektrycznej na przykładach; - uzasadnia potrzebę większego wykorzystywania źródeł odnawialnych energii; - analizuje powiązania przemysłu high-tech z czynnikami lokalizacji; - analizuje poziom rozwoju transportu w wybranych krajach; - omawia wpływ transportu na stan środowiska; - analizuje przyczyny gwałtownego rozwoju turystyki na świecie; - wskazuje na mapie obszary o najkorzystniejszych walorach turystycznych – wybór uzasadnia. 	<ul style="list-style-type: none"> czynników dla lokalizacji konkretnych zakładów przemysłowych; - uzasadnia twierdzenie, że o poziomie rozwoju gospodarczego państw i życiu społeczeństw nie decydują surowce mineralne; - przewiduje rozwój energetyki w przyszłości; - omawia bariery utrudniające wykorzystanie źródeł odnawialnych energii; - wyjaśnia, dlaczego przemysł high-tech jest przemysłem przyszłości; - analizuje najnowsze kierunki rozwoju transportu na świecie; - wskazuje współzależności między poziomem rozwoju transportu a stanem gospodarki państwa; - omawia pozytywny i negatywny wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze, gospodarkę i kulturę.
--	---	---	---

PROBLEMY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny i skutki bezrobocia; - wymienia wskaźniki poziomu życia; - wskazuje na mapie państwa o wysokim, średnim i niskim stopniu rozwoju społeczeństw; - wyjaśnia terminy: handel, handel zagraniczny, eksport, import; - wymienia najbardziej znane organizacje międzynarodowe na świecie, np. ONZ, NATO, itp.; - wskazuje na mapie państwa UE; - wymienia symbole UE; - wymienia przyczyny konfliktów na świecie; - wskazuje na mapie obszary współczesnych konfliktów; - wymienia źródła i rodzaje zanieczyszczeń atmosfery; - rozumie negatywny wpływ efektu cieplarnianego, dziury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie znaczenie wykształcenia w przewyżczeniu bezrobocia; - omawia zmiany w strukturze zatrudnienia Francji; - uzasadnia, dlaczego Bangladesz jest państwem biednym; - wyjaśnia termin: globalizacja; - wymienia korzyści społeczno-gospodarcze wynikające z globalizacji w Czechach; - podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków działania międzynarodowych korporacji; - omawia korzyści gospodarcze Kanady i Meksyku w ramach układu NAFTA; - wskazuje korzyści wynikające z przynależności do UE; - wymienia skutki 	<p>Uczeń</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia skutki bezrobocia; - wskazuje przyczyny różnic gospodarczych i społecznych między państwami; - uzasadnia znaczenie rozwoju oświaty i nauki w przewyżczeniu biedy na świecie; - omawia rolę międzynarodowych organizacji we współczesnym świecie; - rozumie przyczyny integracji ekonomicznej i politycznej państw; - wyjaśnia pojęcie cło i jego rolę w handlu międzynarodowym; - omawia przyczyny powstania UE; - omawia główne dziedziny integracji w ramach UE; - analizuje działalność głównych filarów UE; - omawia przyczyny największych konfliktów zbrojnych; - podaje przykłady środków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizuje czynniki wpływające na poziom bezrobocia w państwach o różnym stopniu rozwoju gospodarczego; - porównuje wskaźniki rozwoju społecznego państw i omawia przyczyny ich różnic; - charakteryzuje efekty globalizacji na przykładzie inwestycji zagranicznych wybranych koncernów; - przedstawia własne stanowisko wobec globalizacji; - charakteryzuje działalność najważniejszych organizacji międzynarodowych; - wskazuje pozytywne i negatywne skutki procesów integracyjnych na przykładzie UE; - ocenia znaczenie ONZ w rozwiązywaniu konfliktów międzynarodowych;
--	--	--	--

<p>ozonowej i kwaśnych deszczów na środowisko naturalne;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przykłady wpływu działalności człowieka na zmiany w środowisku przyrodniczym; - wymienia formy ochrony przyrody. 	<p>konfliktów zbrojnych dla społeczeństw lokalnych i dla świata;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia negatywne skutki zanieczyszczenia atmosfery; - omawia zmiany klimatyczne i ich wpływ na środowisko naturalne Tanzanii; - wyjaśnia znaczenie rezerwatów przyrody i parków narodowych w ochronie przyrody. 	<p>bezpieczeństwa podejmowanych w celu zapobiegania aktom terrorystycznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia mechanizm powstawania efektu cieplarnianego, dziury ozonowej i kwaśnych deszczów; - charakteryzuje najgroźniejsze dla środowiska formy gospodarczej działalności człowieka; - omawia różne formy ochrony środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia tezę, że terroryzm stanowi największe zagrożenie dla pokoju na świecie; - wykazuje związki między efektem cieplarnianym a zmianami klimatycznymi i zmianami w środowisku naturalnym; - uzasadnia potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego, w tym tworzenia rezerwatów i parków narodowych.
GEOGRAFIA REGIONALNA WYBRANYCH REGIONÓW ŚWIATA (realizowana na lekcjach geografii w klasie II)			
<p>Uczeń;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna nazwy i położenie kontynentów; - nazwy geograficzne dużych krain geograficznych, rzek; - charakterystyczne cechy (dominanty) wybranych państw; - rozumie zależności pomiędzy elementami środowiska geograficznego; - wskazuje kontynenty na mapie świata; - określa położenie danego państwa; - wskazuje na mapie fizycznej krainy geograficzne, rzeki; - wskazuje na mapie omawiane państwa i ich stolice. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa cechy środowiska przyrodniczego danego państwa; - rozumie wpływ czynników przyrodniczych na rozmieszczenie ludności i rozwój gospodarczy państwa; - rozumie przyczyny i skutki przeobrażeń środowiska w omawianych państwach; - podaje przykłady negatywnych zmian w środowisku wywołanych działalnością człowieka; - wskazuje na mapie obszary rolnicze i przemysłowe omawianego kraju. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie zależności między budową geologiczną, ukształtowaniem powierzchni a występowaniem surowców mineralnych; - zna i pokazuje na mapie obszary występowania deficytu wód; - zna konsekwencje wynikające z braku wody; - rozumie wpływ czynników pozaprzyrodniczych na rozmieszczenie ludności i warunki życia w omawianych krajach; - potrafi na podstawie wskaźników ocenić poziom rozwoju gospodarczego; - potrafi na podstawie znajomości środowiska przyrodniczego ocenić możliwości rozwoju danego państwa. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi przedstawić swoje stanowisko wobec przemian na poszczególnych kontynentach i w omawianych państwach; - potrafi, posługując się różnymi źródłami informacji scharakteryzować gospodarcze wykorzystanie kontynentu i danego kraju; - zaprojektować wycieczkę do wybranego kraju lub regionu

Ocenę **celującą** mogą otrzymać uczniowie, którzy:

Opanowali wiadomości i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, czyli poszerzają swoje wiadomości poza wymagania stawiane na zajęciach z geografii.

Samodzielnie, korzystając z różnych źródeł, zdobywają informacje potrzebne do rozwijania swoich zainteresowań geograficznych.

Bardzo dobrze wykonują powierzone im zadania na lekcji i w domu.

Bardzo dobrze komunikują Si wyniki (stopnie) z pomiaru swojej pracy.

Nabytą wiedzę i umiejętności potrafią wykorzystać w praktyce.

Aktywnie uczestniczą i uzyskują wysokie wyniki w różnych formach współzawodnictwa np. w konkursach wiedzy geograficznej na szczeblu regionalnym, powiatowym, wojewódzkim lub ogólnopolskim.

KLASA III

POŁOŻENIE ORAZ ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE EUROPY I POLSKI			
DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY	DOBRY	BARDZO DOBRY

Uczeń zna:

- wielkość powierzchni Europy i Polski;
- trzy struktury geologiczne w Europie i Polsce;
- nazwy zlodowaceń w Polsce;
- najważniejsze formy polodowcowe;
- najwyższego szczytu i najniższej depresji w Europie i Polsce;
- nazwę strefy klimatycznej i typu klimatu występującego w Polsce;
- nazwy krain geograficznych w Polsce, głównych rzek, największego i najgłębszego jeziora w Polsce;
- zna strefy klimatyczne i roślinne występujące w Europie;
- zna główne typy gleb strefowych w Europie i Polsce;
- zna formacje roślinne występujące w Polsce;
- terminy: pogoda, klimat, izoterma, izobara, amplituda roczna temperatur, zlewisko, rzeka Główna, dorzecze, gleba.

Uczeń rozumie:

- znaczenie wody w życiu i gospodarce człowieka;
- rolę lasów w środowisku;
- terminy: klimat, klimat umiarkowany przejściowy, okres wegetacji, sieć rzeczna, dział wód, ujście deltowate
- dlaczego Morze Bałtyckie jest morzem śródładowym (śródlądowym)

Uczeń potrafi:

- wskazać na mapie: Europę, Polskę, granice Polski, największe morza, półwyspy i wyspy Europy, niziny, wyżyny, góry Europy i Polski, najwyższy szczyt i obszar depresyjny Europy i Polski, największe i najgłębsze jeziora Europy i Polski, obszary najcieplejsze i najzimniejsze w ciągu roku w Polsce i Europie, Morze Bałtyckie;
- przedstawić najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski, korzystając z tabeli

Uczeń zna:

- nazwy orogenez,
- skamieniałości przewodnie ery paleozoicznej i mezozoicznej,
- masy powietrza kształtujące pogodę w Polsce,
- astrefową roślinność i gleby Europy,
- procesy kształtujące powierzchnię Polski,
- nazwy krain geograficznych w poszczególnych pasach rzeźby Polski,
- cechy klimatu Polski,
- nazwy największych dopływów Odry i Wisły,
- typy genetyczne jezior.

Uczeń rozumie:

- znaczenie wód powierzchniowych dla życia i gospodarki człowieka,
- że gleby należą do zasobów naturalnych,
- korzyści wynikające z położenia geograficznego Polski,
- wpływ ukształtowania terenu na składniki klimatu,
- wpływ klimatu na okres wegetacji i stan wód,
- wpływ M. Bałtyckiego na klimat i gospodarkę kraju.

Uczeń potrafi:

- określić współrzędne geograficzne najdalej wysuniętych punktów Europy i Polski,
- obliczyć rozciągłość południkową i równoleżnikową w stopniach Europy i Polski, różnicę czasu miejscowego między wybranymi miejscowościami, różnicę wysokości względnej między wybranymi punktami,
- wskazać na mapie granicę między Europą i Azją,
- wskazać na mapie Polski: pasy ukształtowania powierzchni Polski, regiony o najdłuższym i najkrótszym okresie wegetacji, obszary występowania najżyźniejszych gleb, największe kompleksy leśne, dorzecza rzek głównych, przykłady jezior o różnej genezie powstawania,

Uczeń zna:

- zagrożenia wynikające z geopolitycznego położenia Polski,
- rodzaje wód mineralnych,
- klasy bonitacyjne gleb i ich przydatność w rolnictwie,
- przyczyny występowania obszarów deficytu i nadmiaru wód w Polsce.

Uczeń rozumie:

- wpływ budowy geologicznej na ukształtowanie powierzchni,
- znaczenie jezior w przyrodzie i gospodarce.

Uczeń potrafi:

- zamienić rozciągłość południkową i równoleżnikową wyrażoną w stopniach na km,
- omówić konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Europy i Polski,
- omówić najważniejsze wydarzenia geologiczne w poszczególnych erach,
- scharakteryzować akumulacyjne i erozyjne formy polodowcowe na terenach nizinnych,
- omówić przykłady form polodowcowych w górach,
- omówić czynniki kształtujące klimat Europy i Polski,
- omówić rodzaje zasilania rzek w Europie i Polsce,
- interpretować przebieg izoterm w okresie letnim i zimowym w Polsce,
- omówić rozkład opadów na obszarze Polski,
- wyznaczyć na mapie dział wód między zlewiskami i dorzeczami,
- omówić cechy fizycznogeograficzne M. Bałtyckiego,
- scharakteryzować zagrożenia środowiska M. Bałtyckiego spowodowane gospodarczą działalnością człowieka,
- wskazać współzależności między klimatem, roślinnością naturalną a glebami,
- omówić wpływ człowieka na zmiany w środowisku roślinnym i glebowym,
- omówić główne przyczyny degradacji gleb,
- porównać skład gatunkowy

Uczeń zna:

- różnice między rodzajami wód podziemnych.

Uczeń rozumie:

- konieczność ochrony wód podziemnych,
- znaczenie wód podziemnych,
- współzależności między strefą oświetlenia, klimatem, szatą roślinną a glebami.

Uczeń potrafi:

- analizować: profile hipsometryczne Europy, przekroje geologiczne Europy i Polski, profile glebowe,
- porównywać rzeźbę staroglacjalną z młodoglacjalną,
- omówić podobieństwa i różnice w ukształtowaniu powierzchni Polski i Europy na podstawie krzywych hipsometrycznych,
- wskazać związki między typem klimatu a rodzajem zasilania rzek,
- scharakteryzować klimat Polski i Europy z uwzględnieniem czynników klimatotwórczych i napływających mas powietrza,
- uzasadnić różnice w długości okresu wegetacyjnego i sum opadów w poszczególnych regionach Polski,
- wyjaśnić asymetrię dorzeczy Wisły i Odry,
- wyjaśnić genezę powstania różnych typów wybrzeży,
- omówić sposoby ochrony wybrzeży morskich,
- wskazać potrzebę ochrony środowiska naturalnego,
- uzasadnić potrzebę racjonalnego gospodarowania zasobami gleb,
- omówić przestrzenne zróżnicowanie leśności w Polsce i zróżnicowanie gatunkowe lasów,
- omówić różnorodne działania człowieka podejmowane w celu ochrony lasów.

<ul style="list-style-type: none"> - stratygraficznej; - przyporządkować strefom roślinnym charakterystyczne typy gleb i typy klimatu; - podać przykłady zbiorowisk leśnych w Polsce; - posługiwać się mapami tematycznymi, tabela stratygraficzną, - obliczyć roczną amplitudę temperatur. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie Europy: wyspy, zatoki i cieśniny Morza Bałtyckiego, - omówić wpływ zlodowaceń na rzeźbę Polski, - określić cechy ukształtowania Europy i Polski, - określić cechy klimatów Europy i Polski na podstawie klimatogramów, - omówić znaczenie kanałów w żegludze śródlądowej, - określić położenie M. Bałtyckiego, - omówić znaczenie M. Bałtyckiego dla Polski, - wyjaśnić, od czego zależy żyzność gleb, - wyjaśnić rolę i znaczenie lasów dla przyrody i gospodarki człowieka, - rozróżnić podstawowe formy rzeźby terenu Polski, - omówić rozmieszczenie gleb w Polsce, - narysować profil hipsometryczny Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - drzewostanów różnych zbiorowisk leśnych w Polsce, - scharakteryzować świat zwierząt polskich lasów, - wskazać na mapie: pasma górskie orogenezy kaledońskiej, hercyńskiej i alpejskiej, krainy geograficzne w poszczególnych pasach ukształtowania powierzchni, obszary występowania wód mineralnych, obszary rozmieszczenia gleb astrefowych. 	
--	---	--	--

CHARAKTERYSTYKA REGIONÓW FIZYCZNOGEOGRAFICZNYCH POLSKI

<p>Uczeń zna;</p> <ul style="list-style-type: none"> - regiony geograficzne w poszczególnych pasach rzeźby, - największe miasta w poszczególnych pasach, - główne cechy krajobrazu młodoglacjanego, - surowce mineralne w poszczególnych pasach, - najwyższe pasmo górskie w Karpatach, Sudetach i Górach Świętokrzyskich. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie: pasy rzeźby, krainy w poszczególnych pasach, największe miasta, najwyższe pasma górskie w Sudetach, Karpatach, Górach Świętokrzyskich, największe i najgłębsze jezioro, - omówić krajobraz pojezierzy, - przedstawić cechy klimatu górskiego, - posługując się ilustracjami, omówić pietra roślinne w Karpatach, - omówić krajobraz Sudetów, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - typy wybrzeży morskich, - regiony geograficzne Karpat i Sudetów. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - związek między budowa geologiczną a współczesną rzeźbą regionu i występowaniem surowców mineralnych. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie: parki narodowe w poszczególnych pasach, - określić funkcje miast w poszczególnych pasach, - scharakteryzować główne formy terenu w poszczególnych pasach, - omówić główne cechy klimatu w poszczególnych pasach, - omówić walory turystyczne w poszczególnych regionach, - scharakteryzować krajobraz Gór Świętokrzyskich, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawić formy terenu tworzące krajobraz pasa pobraży, - wyjaśnić jak powstała Mierzeja Helska i Żuławy Wiślane, - scharakteryzować gospodarkę w poszczególnych pasach, - porównać środowisko przyrodnicze nizin, wskazując podobieństwa i różnice, - wyjaśnić wpływ warunków glebowych i klimatycznych na rozwój rolnictwa Wyżyny Sandomierskiej i Wyżyny Lubelskiej, - omówić etapy powstawania węgla kamiennego, - wyjaśnić wpływ surowców mineralnych na rozwój przemysłu Wyżyny Śląskiej, - omówić genezę powstawania kotlin, - wyjaśnić wpływ wysokości n.p.m. na klimat i roślinność Tatr, - porównać rzeźbę Tatr Zachodnich, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównać środowisko pojezierzy i nizin wskazując różnice i podobieństwa, - wykazać zależności gospodarki od środowiska przyrodniczego, - wyjaśnić wpływ warunków glebowych na rozwój rolnictwa w wybranych krainach, - wyjaśnić wpływ przemysłu i urbanizacji na degradację środowiska przyrodniczego Wyżyny Śląskiej, - wskazać różnice w krajobrazie Tatr, Pienin, Beskidów, - porównać krajobraz Sudetów Zachodnich i Wschodnich, - proponować zmiany w działalności gospodarczej i usługowej wpływające na poprawę jakości życia ludzi, - przygotować tekst reklamowy promujący walory turystyczne regionu
--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie region, w którym mieszka, - omówić środowisko przyrodnicze swojego regionu, - wymienić działy gospodarki występujące w regionie. 	<ul style="list-style-type: none"> - omówić gospodarkę regionu, w którym mieszka, - ocenić warunki życia miejscowej ludności. 	<ul style="list-style-type: none"> - omówić budowę gór zrębowych, fałdowych posługując się schematem, - ocenić stan gospodarki w swoim regionie. 	
OBSZAR, LUDNOŚĆ I URBANIZACJA W EUROPIE I POLSCE			
<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jednostki podziału administracyjnego Polski, - w przybliżeniu liczbę ludności Europy i Polski, - kraje, w których znajdują się największe skupiska polskiej ludności, - mniejszości narodowe w Polsce, - działy gospodarki, - wartość wskaźnika urbanizacji w Polsce. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - terminy: przyrost naturalny, gęstość zaludnienia, piramida wieku, demografia, migracja wewnętrzna i zewnętrzna, struktura zatrudnienia, bezrobocie, urbanizacja, - potrzebę podziału administracyjnego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie: największe państwa europejskie i ich stolice, państwa sąsiadujące z Polską, obszary o największej i najmniejszej gęstości w Polsce, największe miasta Europy i Polski, - podać przykłady mniejszości narodowych i grup etnicznych. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodzaje władzy samorządowej, - przyczyny migracji w Polsce, - przyczyny bezrobocia, - przyczyny rozwoju miast. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - że granice i nazwy państw ulegały zmianom. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie: województwa i miasta wojewódzkie, regiony o największym i najmniejszym bezrobociu, przykłady aglomeracji i konurbacji, - wyjaśnić, na czym polega proces starzenia się społeczeństwa europejskiego, - omówić czynniki wpływające na długość życia w Europie, - omówić przyczyny szybkiego wzrostu liczby ludności w miastach europejskich. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie: państwa europejskie i ich stolice, państwa europejskie o najmniejszym i największym wskaźniku urbanizacji, - omówić zmiany podziału administracyjnego w Polsce, - omówić przyczyny różnicowania gęstości zaludnienia w Europie i Polsce, - interpretować piramidę wieku i płci, - wskazać zagrożenia wynikające z faktu starzenia się społeczeństwa w Europie i Polsce, - analizować przyrost naturalny w Polsce w latach 1946 – 2003, - określić, w jaki sposób saldo migracji wpływa na liczbę ludności, - analizować zmiany w strukturze zatrudnienia oraz porównywać struktury zatrudnienia w różnych państwach, - wyjaśnić przyczyny różnicowania stopy bezrobocia, - wyjaśnić przyczyny malejącej ludności miejskiej w Polsce i Europie. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kraje europejskie, które powstały z połączenia lub podziału państw, - przyczyny zmian na mapie politycznej Europy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówić zmiany na mapie politycznej Europy, - interpretować przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego, kierunku i salda migracji oraz struktury wiekowej ludności, - wyciągnąć wnioski z porównania przeciętnej długości życia Polaków i innych narodów europejskich, - wyjaśnić przyczyny zmian migracji wewnętrznych w Polsce, - wskazać zależności między strukturą narodowościową a wyznaniową, - wskazać skutki bezrobocia w Polsce, - zaproponować sposoby ograniczenia stopy bezrobocia w Polsce, - wskazać różnice między aglomeracją a konurbacją, - podać przykłady aglomeracji i konurbacji w Europie.
ROLNICTWO W EUROPIE I POLSCE			
<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa w Europie i Polsce, - główne uprawy i zwierzęta hodowlane. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie upraw i hodowli zwierząt, - pojęcia: użytki rolne, grunty orne, łąki, pastwiska, sady, rozdrobnienie gruntów. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, dlaczego w 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przykłady zastosowań roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich w przemyśle przetwórczym. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - znaczenie rolnictwa ekologicznego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówić na przykładach wpływ czynników na wielkość produkcji rolnej, - omówić wpływ rozdrobnienia gruntów na poziom gospodarki rolnej, - wskazać korzyści i 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie Europy regiony najbardziej i najmniej korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa, - uzasadnić twierdzenie, że większa część Europy posiada korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa, - charakteryzować czynniki rozwoju rolnictwa w Polsce, - omówić zatrudnienie w polskim rolnictwie i problem bezrobocia na polskiej wsi, - wykazać zależności 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, dlaczego kraje europejskie należą do czołowych producentów żywności na świecie, - analizować zagrożenia środowiska naturalnego związane z rozwojem rolnictwa intensywnego i niewłaściwie prowadzoną gospodarką rolną, - porównać czynniki rozwoju rolnictwa wybranych regionów Polski, - analizować zmiany w polskim rolnictwie i rolnictwie po 1990 roku, - wyjaśnić zmiany w produkcji rolnej w ostatnich latach i oceniać

<p>Polsce dominuje uprawa zbóż i ziemniaków,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega Wspólna Polityka Rolna UE. 	<p>zagrożenia polskiego rolnictwa po integracji z UE,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie: regiony o najbardziej korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa, obszary głównych upraw i hodowli w Polsce, - wskazać mocne i słabe strony polskiego rolnictwa. 	<p>między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem głównych upraw i hodowli zwierząt,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykazać związek między produkcją rolną a jej wielkością a żywieniem ludności, - omówić założenia polityki rolnej UE, - omówić korzyści i zagrożenia polskiego rolnictwa w ramach UE. 	<p>ich konsekwencje,</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenić polskie rolnictwo na tle rolnictwa europejskiego, - ocenić możliwości polskiego rolnictwa po integracji z UE.
--	--	---	--

PRZEMYSŁ W EUROPIE I POLSCE

<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - czynniki lokalizacji przemysłu w przeszłości i obecnie, - główne surowce mineralne, - typy elektrowni występujących w Polsce, - gałęzie przemysłu przetwórczego, - działy gospodarki morskiej. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - terminy: przemysł, przemysł energetyczny, przemysł przetwórczy, okręg przemysłowy, ośrodek przemysłowy, gospodarka morską, <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie Polski: miejsca występowania: węgla kamiennego, węgla brunatnego, soli kamiennej, siarki, dowolny okręg przemysłowy, największe porty morskie, - wskazać zalety i wady elektrowni ciepłych. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cechy polskiego przemysłu, - gałęzie przemysłu, które intensywnie rozwijały się w Polsce po II wojnie światowej, - gatunki ryb, które łowi się w M. Bałtyckim. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - terminy: globalizacja produkcji przemysłowej, - przyczyny problemów występujących obecnie w polskim przemyśle. - że zasoby surowców mineralnych ulegają wyczerpaniu. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać różnice w strukturze przemysłu europejskiego, - omówić problemy polskiego przemysłu, - omówić różnorodne wykorzystanie surowców mineralnych, - omówić zalety i wady elektrowni wodnych, - omówić strukturę przeładunków w portach, - omówić walory turystyczne polskiego wybrzeża, - wskazać na mapie Polski: regiony występowania najważniejszych surowców mineralnych, największe elektrownie ciepłe i wodne, wybrane okręgi przemysłowe. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać różnice występujące w strukturze przemysłu europejskiego na przestrzeni wieków, - scharakteryzować obecną sytuację polskiego przemysłu wydobywczego i przetwórczego, - omówić występowanie (ośrodki wydobywania) i znaczenie gospodarcze złóż surowców mineralnych, - podać przykłady negatywnego wpływu górnictwa na środowisko naturalne, - omówić strukturę energii elektrycznej w Polsce, - omówić wpływ czynników lokalizacji na rozmieszczenie konkretnych zakładów przemysłowych, - omówić problemy, które występują w polskim przemyśle stoczniowym i rybołówstwie. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównać i zanalizować sytuację polskiego przemysłu i przemysłu wybranych państw UE, - określić zasoby surowcowe naszego kraju i wielkości wydobywania na podstawie danych statystycznych i wykresów, - przedstawić pozytywne i negatywne skutki zmian w polskim górnictwie, - omówić możliwości rozwoju elektrowni niekonwencjonalnych, - porównać produkcję energii elektrycznej w Polsce i wybranych krajach UE, - wyjaśnić konieczność zmian w przemyśle, - przedstawić pozytywne i negatywne skutki zmian w przemyśle, - omówić znaczenie i powiązanie gospodarki morskiej z innymi działami gospodarki w kraju.
--	--	--	---

USŁUGI W EUROPIE I POLSCE

<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodzaje transportu, - zagrożenia wynikające z szybkiego rozwoju motoryzacji, - rodzaje turystyki, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przykłady działalności usługowej, - walory turystyczne wybranego regionu Polski, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wady i zalety poszczególnych rodzajów transportu, - omówić przyczyny rozwoju łączności w Polsce, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przyczyny zróżnicowania poziomu rozwoju transportu w Europie, - podać przykłady współzależności między
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - nazwy państw najczęściej odwiedzanych przez Polaków, - głównych partnerów handlowych Polski. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojęcia: usługi, komunikacja, transport, łączność, turystyka, handel zagraniczny, eksport, import, - potrzebę inwestycji zagranicznych w przemysł krajowy. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówić znaczenie transportu w gospodarce, - wyjaśnić, dlaczego handel zagraniczny jest niezbędny do funkcjonowania kraju, - wskazać na mapie: główne szlaki transportu lądowego, państwa o największych dochodach z turystyki, regiony turystyczne Europy i regiony turystyczne Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> - towary, które Polska eksportuje i importuje, - działy gospodarki w Polsce, w których zagraniczni inwestorzy lokują najwięcej kapitału. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojęcie: bilans handlu zagranicznego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówić znaczenie łączności w życiu ludzi i funkcjonowaniu państw, - wyjaśnić, dlaczego polskie statki pływają pod „taniami banderami”, - przedstawić pozytywne i negatywne skutki budowy autostrad w Polsce, - przedstawić walory turystyczne wybranego regionu Europy i Polski, - omówić przyczyny rozwoju turystyki w Europie i Polsce, - wskazać utrudnienia, które zniechęcają turystów zagranicznych do przyjazdu do Polski, - podać przykłady zagranicznych inwestycji w polski przemysł. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić kierunki zmian w polskim transporcie, - omówić wpływ poszczególnych rodzajów transportu na zmiany w środowisku naturalnym, - przedstawić dane dotyczące infrastruktury turystycznej, korzystając z różnych źródeł informacji, - omówić walory turystyczne najbardziej atrakcyjnych regionów Europy, - omówić natężenie i kierunki ruchu turystycznego w Polsce, - omówić bilans handlu zagranicznego w latach 1990 – 2003, - omówić wpływ handlu zagranicznego na rozwój gospodarczy kraju, - przedstawić zróżnicowanie przestrzenne inwestycji zagranicznych na terenie Polski, - wyjaśnić, dlaczego najczęściej inwestycji zagranicznych lokuje się w dużych miastach, - wskazać na mapie najważniejsze szlaki transportu w Europie. 	<p>komunikacją a innymi działami gospodarki,</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówić przyczyny zróżnicowania gęstości dróg lądowych w Polsce, - przedstawić przyczyny zmiany w strukturze przewozów osób i towarów, - wyjaśnić, w jaki sposób turystyka wpływa na rozwój gospodarczy regionu lub państwa, - omówić przyczyny wzrostu turystyki zagranicznej Polaków po 1990 roku, - omówić bilans handlu zagranicznego na podstawie danych statystycznych, - omówić wpływ inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy Polski, - przedstawić czynniki przyciągające inwestorów zagranicznych.
---	---	---	--

DEGRADACJA I OCHRONA ŚRODOWISKA

<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formy działalności gospodarczej wpływające na zanieczyszczenie powietrza i wód powierzchniowych, - różne formy ochrony przyrody. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - termin – zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać na mapie obszary o najbardziej zanieczyszczonym środowisku w Europie i Polsce, parki narodowe w Polsce. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gałęzie przemysłu, które szczególnie niekorzystnie wpływają na zmiany w środowisku naturalnym, - działania, które może podjąć człowiek w życiu codziennym w celu ochrony środowiska przyrodniczego. <p>Uczeń rozumie:</p> <p>Konieczność ochrony środowiska przyrodniczego.</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówić wpływ zanieczyszczeń na zmiany w środowisku przyrodniczym, - wskazać związki między wytwarzaniem odpadów a zmianami w środowisku, - przedstawić znaczenie parków narodowych, parków krajobrazowych, 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omówić najgroźniejsze dla środowiska formy działalności gospodarczej, - wskazać na mapie państwa europejskie emitujące do atmosfery najwięcej dwutlenku węgla, - proponować i uzasadniać zmiany w sposobach gospodarowania człowiekiem w celu ochrony środowiska przyrodniczego. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewidywać negatywne skutki zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego w Europie i Polsce, - wymienić organizacje działające na rzecz ochrony przyrody w UE i na świecie, - omówić znaczenie tych organizacji.
---	--	---	--

	rezerwatów przyrody w ochronie środowiska przyrodniczego, - przedstawić działania, które może podjąć człowiek w celu ochrony najbliższego środowiska.	
--	--	--

Ocenę **celującą** mogą otrzymać uczniowie, którzy:

Opanowali wiadomości i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, czyli poszerzają swoje wiadomości poza wymagania stawiane na zajęciach z geografii.

Samodzielnie, korzystając z różnych źródeł, zdobywają informacje potrzebne do rozwijania swoich zainteresowań geograficznych.

Bardzo dobrze wykonują powierzone im zadania na lekcji i w domu.

Bardzo dobrze komunikują Si wyniki (stopnie) z pomiaru swojej pracy.

Nabytą wiedzę i umiejętności potrafią wykorzystać w praktyce.

Aktywnie uczestniczą i uzyskują wysokie wyniki w różnych formach współzawodnictwa np. w konkursach wiedzy geograficznej na szczeblu regionalnym, powiatowym, wojewódzkim lub ogólnopolskim.